

Review article

THE GUIDELINES FOR THE PARTICIPATION OF PRIVATE SECTOR NETWORKS IN PUBLIC POLICY
PROCESSES: DRIVING DIGITAL HEALTH PLATFORMS UNDER THE BIO-CIRCULAR-GREEN ECONOMY
MODEL

Wanchalee NORIYA^{1,*}, Nongluck YODMONGKOL², Satjawat JARUEKSIL³,
Weerasak PUTTHASRI², and Suttinee SRIBURI⁴

¹*Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, THAILAND*

²*Office of the National Health Commission, THAILAND*

³*Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Tawan-Ok,
Chakrabongse Bhuvanarth Campus, THAILAND*

⁴*Faculty of Sports Science, Kasetsart University, THAILAND*

ABSTRACT

This academic paper aims to propose guidelines for the participation of private networks in the public policy processes related to the promotion of digital health platforms under the Bio-Circular-Green Economy Model (BCG Model) which is an economic model that emphasizes driving economic growth alongside sustainable social development. The content is categorized into five parts. 1) Digital health platforms play a crucial role in facilitating public access to health promotion information, enabling easy data sharing, and allowing real-time monitoring and evaluation of health data. These platforms utilize various technologies adapted to different purposes and contribute to the development of big data for long-term health promotion. 2) Review of digital health platforms from various countries reveals diverse platforms for tracking user activities and promoting public health, each adapted to the specific context of each country. 3) The direction of public policy was found that various Thai agencies are integrating data, innovation, and information technology with the BCG Model to develop public health policies aimed at enhancing the development of the tourism and sports industries and fostering sustainable competitiveness. 4) The role of private networks to drive digital health platforms appropriately requires establishing collaboration with various sectors, demonstrating local partnerships focused on capacity developing, ensuring that all parties achieve the main objectives of the collaboration, and supporting resources, funding, expertise, and cooperation in various aspects. And 5) Success factors for private network participation in public policy processes include raising public awareness, establishing clear policy directions, ensuring readiness in terms of management and resources, determining appropriate working strategies, and shifting from a role of responsibility to a collaborative approach involving all parties.

(Journal of Sports Science and Technology 2024; 24 (1): 8-19))

(Received: 15 December 2023, Revised: 21 March 2024, Accepted: 26 March 2024)

Keywords: BCG Model/ Digital Health Platform/ Guidelines of Private Network

***Corresponding Author:** Wanchalee NORIYA

Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, THAILAND

Email: wanchalee.nor@gmail.com

บทความปริทัศน์

แนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคเอกชนต่อกระบวนการนโยบายสาธารณะ: การขับเคลื่อนดิจิทัล**แพลตฟอร์มด้านสุขภาพภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน**วรรณชลี โนริยา^{1*} นงลักษณ์ ยอดมงคล² สัจจวัฒน์ จาริกศิลป์³ วีระศักดิ์ พุทธาศรี² และ สุทธิณี ศรีบุรี⁴¹คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล²สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ³คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เขตพื้นที่จันทบุรี⁴คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**บทคัดย่อ**

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคเอกชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพ ภายใต้แนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Bio-Circular-Green Economy : BCG Model) ซึ่งเป็นโมเดลเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนการเติบโตของเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน เนื้อหาประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) ดิจิทัลแพลตฟอร์มสุขภาพมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลด้านสร้างเสริมสุขภาพได้อย่างรวดเร็ว สามารถแบ่งปันข้อมูลกันได้ง่ายขึ้น ช่วยให้การติดตามและประเมินข้อมูลสุขภาพสามารถรายงานผลได้ทันที มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่แตกต่างกันตามวัตถุประสงค์การใช้งานซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเป็นข้อมูลขนาดใหญ่ที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพในระยะยาว 2) การทบทวนบทเรียนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพจากประเทศต่าง ๆ พบว่าแพลตฟอร์มการติดตามกิจกรรมของผู้ใช้งานและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพประชาชนมีความหลากหลายและแตกต่างกันออกไปตามบริบทที่เหมาะสมของแต่ละประเทศ 3) การขับเคลื่อนทิศทางนโยบายสาธารณะของประเทศไทยหน่วยงานต่าง ๆ มีการนำเอาข้อมูลนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในการพัฒนานโยบายสาธารณะด้านสุขภาพเพื่อยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและกีฬาให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน 4) บทบาทของเครือข่ายภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมต่อการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพ ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนที่เหมาะสมจะต้องเริ่มต้นจากการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงการเป็นหุ้นส่วนในท้องถิ่นที่มุ่งสร้างขีดความสามารถที่จะส่งผลกระทบในทางปฏิบัติต่อนโยบาย และทำให้ทุกภาคส่วนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หลักของความร่วมมือได้ รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากร เงินทุน ความเชี่ยวชาญและความร่วมมือด้านต่าง ๆ และ 5) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคเอกชนต่อกระบวนการนโยบายสาธารณะคือ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชน การมีทิศทางนโยบายที่ชัดเจน การเตรียมความพร้อมด้านการบริหารจัดการและทรัพยากร การกำหนดยุทธวิธีการทำงานที่เหมาะสม และการเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับผิดชอบมาเป็นการมีส่วนร่วมทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

(วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา 2567; 24 (1): 8-19)

คำสำคัญ: โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน/ ดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพ/ แนวทางเครือข่ายภาคเอกชน

บทนำ

ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ที่ส่งผลให้การออกกำลังกายของประชาชนลดลงจากการเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคปกติใหม่ การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ประชาชนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการออกกำลังกายและเล่นกีฬาให้เหมาะสมกับสถานที่และเวลา ซึ่งข้อมูลจากการสำรวจชี้ว่าประชาชนมีการออกกำลังกายน้อยลงร้อยละ 46.42 ส่วนใหญ่ใช้กิจกรรมการทำงานบ้านเป็นกิจกรรมการออกกำลังกาย ทั้งนี้ร้อยละ 37.41 ใช้เวลาออกกำลังกายน้อยกว่า 30 นาที/วัน และความถี่ในการออกกำลังกายน้อยกว่า 3 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 38.82¹ จึงได้มีการแนวทางการจัดการกับความท้าทายนี้ ด้วยการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพ การออกกำลังกาย และเล่นกีฬา โดยดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมต่อแอปพลิเคชัน ระบบสุขภาพ และข้อมูลสุขภาพดิจิทัลต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ช่วยให้ระบบเหล่านี้สามารถทำงานร่วมกัน แบ่งปันข้อมูล และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการช่วยกระตุ้นให้ประชาชนทุกช่วงวัยใส่ใจในการดูแลสุขภาพ ออกกำลังกาย และเล่นกีฬาเป็นวิถีชีวิต โดยมีตัวเลือกในการสร้างแรงจูงใจในรูปแบบของรางวัลต่าง ๆ เช่น การแจกของรางวัล คุปอง การได้รับส่วนลดต่าง ๆ เพื่อสามารถดึงดูดให้ประชาชนที่ออกกำลังกายอยู่เป็นประจำได้มีกำลังใจในการดูแลสุขภาพต่อไป และยังสามารถช่วยกระตุ้นหรือดึงดูดสำหรับคนที่ไม่เคยออกกำลังกายให้หันมาออกกำลังกายได้ด้วยเช่นกัน² ปัจจุบันนโยบายรัฐในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนให้เกิดนโยบายและมาตรการผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ แอปพลิเคชันสตาร์วาร์ รันนิ่ง ไชคิ่ง จีพีเอส (Strava Running Cycling GPS) แอปพลิเคชันฟิตบิต (Fitbit) แอปพลิเคชันแอปเปิ้ลเฮลธ์ (Apple health) แอปพลิเคชันเน็กซ์เซอร์ไซด์ (Nexercise) แอปพลิเคชันแคลแคล (CalCal) แอปพลิเคชันก้าวทำใจ แอปพลิเคชันพาร์ครันไทยแลนด์ (Parkrun Thailand) และแอปพลิเคชัน CCC (Calories Credit Challenge: CCC) ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นต้น ซึ่งแอปพลิเคชันเหล่านี้มีเทคโนโลยีที่สามารถติดตามบันทึกข้อมูลสุขภาพและการออกกำลังกายผ่านการเชื่อมต่ออุปกรณ์สมาร์ตโฟนและอุปกรณ์สวมใส่ต่าง ๆ เป็นการช่วยสร้างแรงจูงใจในการออกกำลังกายเนื่องจากผู้ใช้สามารถติดตามความคืบหน้า ตั้งเป้าหมาย ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และแบ่งปันข้อมูลสุขภาพและการออกกำลังกายให้กับผู้อื่นได้อีกด้วย

กอบกับรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศโดยการใช้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Bio-Circular-Green Economy : BCG Model) ซึ่งเป็นโมเดลเศรษฐกิจใหม่ที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนการเติบโตของเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน มีหลักการพัฒนาเศรษฐกิจ 3 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่า เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มุ่งเน้นการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่ และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับสุขภาพและการแพทย์นั้น ที่ผ่านมามีประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสูงถึง 4 แสนล้านบาท และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มสูงถึง 1.4 ล้านล้านบาท จากการเข้าสู่สังคมสูงวัย รัฐบาลจึงมุ่งสร้างเสริมและสนับสนุนนโยบายป้องกันปัญหาการเกิดปัญหามากกว่านโยบายด้านการรักษา นำไปสู่การส่งเสริมการสร้างสังคมสุขภาวะที่ยั่งยืนผ่านกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ ผลักดันให้คนไทยมีพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาวะตนเองให้มีสุขภาพที่ดี มีสังคมที่ดี และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้ผู้จัดกิจกรรมการออกกำลังกายและกีฬามีคุณภาพตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาให้เห็นความสำคัญของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม³ สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ (UN) ที่มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและส่งเสริมสุขภาวะที่ดีให้กับคนทุกเพศทุกวัย ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติกีฬาและการออกกำลังกายนั้นยังเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ คือ มิติด้านสังคม มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสิ่งแวดล้อม และมิติด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ขณะเดียวกันองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ออกคู่มือเป็นแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของสังคม (Social participation) ในนโยบาย

สาธารณะเพื่อสุขภาพ โดยเน้นถึงความสำคัญของการเป็นกลไกเชื่อมต่อระหว่างผู้กำหนดและรับผิดชอบต่อนโยบายให้มีความสอดคล้องกับประสบการณ์และความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน⁴

บทความนี้ผู้เขียนจึงมุ่งนำเสนอแนวทางของเครือข่ายภาคเอกชนซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐบาล เป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญในระบบภาครัฐที่มีศักยภาพสูง มีทรัพยากร ความเชี่ยวชาญ และความคล่องตัวในการดำเนินงาน มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ⁵ ภาครัฐจึงควรแสวงหาความร่วมมือกับภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมต่อกระบวนการนโยบายสาธารณะซึ่งเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมกำหนดหรือสร้างนโยบาย ประกอบด้วยการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ การให้ข้อมูล การเปิดรับความคิดเห็น การวางแผนร่วมกัน การร่วมปฏิบัติ และการติดตามตรวจสอบ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีรายละเอียดความสำคัญและแนวทางของดิจิทัลแพลตฟอร์มในการขับเคลื่อนสุขภาพ ประกอบด้วย (1) ดิจิทัลแพลตฟอร์มกับสุขภาพ (2) ประสบการณ์และบทเรียนการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพ (3) ทิศทางนโยบายสาธารณะการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (4) บทบาทการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคเอกชน และ (5) ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคเอกชนต่อกระบวนการนโยบายสาธารณะ

ดิจิทัลแพลตฟอร์มกับสุขภาพ

ปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากทั้งภาคเศรษฐกิจและภาคสังคม รวมถึงการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพของประชาชนผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ (Digital Health Promotion) ซึ่งครอบคลุมทั้งทางด้านข้อมูลสารสนเทศ อุปกรณ์เครื่องมือ และแพลตฟอร์มในหลากหลายรูปแบบ โดยเริ่มมีการใช้งานนับตั้งแต่โทรศัพท์มือถือสามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ในเกือบทุกที่ การพัฒนาอุปกรณ์ที่ทุกคนสวมใส่ได้ (Wearable Devices) ที่ได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถติดตามและบันทึกกิจกรรมประจำวันรวมถึงสามารถสร้างและแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลโดยผู้ใช้งาน² จากการดำเนินการตามนโยบายสร้างเสริมสุขภาพในระดับนโยบายของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) แบ่งประเภทของเทคโนโลยีที่นำมาใช้เพื่อการสร้างเสริม มีรายละเอียด ดังนี้

เทคโนโลยีการเข้าถึงและแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร เป็นการใช้ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชันเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งช่องทางหลักที่ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและติดตามข่าวสารในชีวิตประจำวัน ที่จะช่วยให้ประชาชนหรือผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลด้านสุขภาพได้สะดวกรวดเร็ว มีการสื่อสารข้อความที่กระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย ข้อมูลเหล่านี้ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ รวมถึงการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ และข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพอีกด้วย⁶

เทคโนโลยีอุปกรณ์ติดตามส่วนบุคคลเพื่อสุขภาพและการออกกำลังกาย เกิดขึ้นจากการพัฒนาอุปกรณ์สวมใส่ที่มีซอฟต์แวร์เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตไร้สาย (Wearable Devices) ช่วยในการวัดค่าการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกายและเชื่อมต่อข้อมูลทางภูมิศาสตร์ (Geolocation) ขณะทำกิจกรรม เช่น การใช้เทคโนโลยีเซ็นเซอร์ การวัดอุณหภูมิ การวัดอัตราการหายใจ รวมไปถึงการทำงานของสมองผ่านอุปกรณ์สวมใส่ ซึ่งเทคโนโลยีที่อยู่ในอุปกรณ์เหล่านี้จะแสดงผลข้อมูลการติดตามพฤติกรรมสุขภาพผ่านทางแอปพลิเคชันและเชื่อมต่อกับสังคมเครือข่าย (Social Network) รวมถึงสามารถส่งต่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์หรือสาธารณสุขได้อีกด้วย⁷

เทคโนโลยีเกมการออกกำลังกายแบบดิจิทัล ปัจจุบันเกมเป็นอีกหนึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากเกมจะให้ความบันเทิงแล้วการออกกำลังกายผ่านเกมกำลังได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากสามารถเล่นร่วมกับทั้งคนรอบข้างและเพื่อนบนโลกออนไลน์ สามารถเล่นที่บ้านหรือพกพาอุปกรณ์ไปเล่นที่ต่าง ๆ ได้สะดวก ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินด้วยการใช้ระบบเซนเซอร์ที่อุปกรณ์เสริม เช่น Ring Fit ของเครื่องเกม Console Nintendo Switch จับการเคลื่อนไหวของร่างกาย ผู้เล่นสามารถสร้างตัวละครในเกม บันทึกและแสดงผลประวัติข้อมูลสุขภาพของผู้ใช้⁸ เกม Fitness Boxing ผู้ใช้สามารถออกกำลังกายได้ทุกส่วนจากเกมจำลองการฝึกชกมวยและปรับระดับความหนักเบาให้เหมาะกับสภาพร่างกายจากการคำนวณข้อมูลน้ำหนักและส่วนสูงได้ เกม Wi Fit สามารถคำนวณค่าดัชนีมวลกายของผู้ใช้เพื่อระดับการออกกำลังกายที่เหมาะสม Xbox Fitness แอปพลิเคชันโปรแกรมออกกำลังกายตามเทรนเนอร์แบบออนไลน์ โดยจะแสดงข้อมูลสภาพร่างกายหลังการออกกำลังกาย เช่น มวลกล้ามเนื้อ อัตราการเต้นของหัวใจ และการเผาผลาญพลังงาน นอกจากนี้ ยังมีแอปพลิเคชันเกมบนสมาร์ตโฟนอีกเป็นจำนวนมากที่รวบรวมเกมการออกกำลังกายต่าง ๆ ไว้อีกด้วย⁹

เทคโนโลยีเครือข่ายเซ็นเซอร์ไร้สาย เทคโนโลยีเซ็นเซอร์มีการพัฒนาและใช้งานอย่างแพร่หลายในการตรวจจับหรือตรวจวัดค่าต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์การใช้งานโดยเฉพาะทางการแพทย์และสุขภาพ เช่น การใช้เซ็นเซอร์ทางการแพทย์ในการติดตามร่างกายผู้สูงอายุหรือผู้ป่วย¹⁰ การใช้อุปกรณ์ตรวจจับแบบสวมใส่ (Wearable biosensor) ตรวจหาปริมาณกลูโคสสำหรับผู้ป่วยเบาหวานและค่าความผิดปกติอื่น ๆ ในร่างกาย¹¹ นอกจากนี้ยังมีการใช้เซ็นเซอร์ในการตรวจวัดและการติดตามเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ เช่น การเดินเท้า การจวกร อุณหภูมิอากาศ การผลิตพลังงาน การบริโภค สุขภาพ และระดับการออกกำลังกายของผู้ใช้งาน เป็นต้น

เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ หน่วยงานรัฐและเอกชนใช้ระบบข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการวิเคราะห์และใช้ประโยชน์ด้านการแพทย์และการสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งข้อมูลอาจมาจากการบริการทางการแพทย์หรือจากแพลตฟอร์ม แอปพลิเคชัน และอุปกรณ์สวมใส่อัจฉริยะต่าง ๆ ที่ได้รับการพัฒนาเพื่อรวบรวมและแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ทำให้สามารถเก็บรวบรวมฐานข้อมูลดิจิทัลที่มีความหลากหลายและสดใหม่ทั้งด้านการแพทย์และด้านสุขภาพอื่น ๆ รวมทั้งการเข้าถึงข้อมูลใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรค อาการเจ็บป่วย และการดูแลสุขภาพจากสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถวิเคราะห์อาการเบื้องต้น เรียนรู้วิธีการป้องกันการเฝ้าระวัง และทราบถึงปัญหาและความต้องการในด้านสุขภาพของแต่ละบุคคล ส่งผลให้การดูแลสุขภาพเป็นไปได้อย่างสะดวก รวมถึงช่วยในการดำเนินงานในระดับมหภาคอีกด้วย¹²

ประสบการณ์และบทเรียนการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพ

การทบทวนบทเรียนการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพในประเทศไทยและต่างประเทศแสดงให้เห็นทิศทางการทำให้ประชาชนผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลและใช้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพของตนเอง โดยดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน การออกแบบแพลตฟอร์ม ลักษณะคุณสมบัติ ความสามารถเชื่อมต่อกับอุปกรณ์ต่าง ๆ และความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละประเทศมีความสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลและดูแลสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถเชื่อมโยงและติดตามข้อมูลสุขภาพของประชาชน วางแผนด้านสุขภาพและสาธารณสุข และใช้ประโยชน์ต่าง ๆ จากแพลตฟอร์มให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วย 5 บทเรียน ดังนี้

แพลตฟอร์ม SweatCoin ของประเทศอังกฤษ มีรูปแบบเป็นแอปพลิเคชันเกมออกกำลังกายเพียงเดินหรือวิ่งเพื่อสะสมก้าว ทุก ๆ 1,000 ก้าว โดยแอปพลิเคชันจะให้เงินผู้เล่นที่ 0.95 SWC โดยมีข้อกำหนดว่าจะต้องเดินออกไปข้างนอก เพราะมีฟีเจอรับตำแหน่งที่อยู่ของผู้เล่นที่คอยตรวจสอบผู้ใช้อยู่ นอกจากนี้รางวัลอื่น ๆ ที่อาจได้รับ อาจเป็นไอเทมเพลง หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) เช็คจากโฆษณา หรือสิ่งอื่น ๆ ที่มีมูลค่ามากกว่านั้น ทั้งนี้การจะเริ่มนับก้าวก็ต่อเมื่อผู้ใช้เดินออกกำลังกายในที่สาธารณะเท่านั้น พื้นที่ในร่ม เช่น ฟิตเนส บ้าน หรือบริษัท จะไม่ถูกนับแต่อย่างใด

แพลตฟอร์ม Actifit เริ่มก่อตั้งจากประเทศเลบานอน เป็นแอปพลิเคชันที่จะทำหน้าที่คอยติดตามกิจกรรมในชีวิตประจำวันของผู้ใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นการออกกำลังกาย การเดิน การนอนหลับ หรือแม้กระทั่งการเผาผลาญแคลอรีของร่างกาย โดยผู้ใช้งานจะต้องทำการกำหนดเป้าหมายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นภารกิจที่ต้องเอาชนะให้ได้ตามที่ตั้งใจไว้ เมื่อผู้ใช้งานทำสำเร็จแล้ว Actifit จะดำเนินการส่งหลักฐานการทำการกิจไปยังระบบอัตโนมัติเพื่อทำการประเมินตามมาตรฐานที่ทางบริษัทได้กำหนดไว้ ซึ่งรางวัลที่จะได้รับก็คือ AFIT โทเคน หรือ Utility Token ที่สามารถนำไปใช้แลกเปลี่ยนกับสินค้าและบริการบนเว็บไซต์ Hive-Engine.com ได้ เช่น การลงทะเบียนฟิตเนส หรือรับค่าปรึกษาทางด้านโภชนาการ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) และซื้ออุปกรณ์เสริมผ่านแอปที่จะช่วยเพิ่มโอกาสในการได้รับรางวัล

แพลตฟอร์ม LifeCoin ของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นรูปแบบแอปพลิเคชันดูแลสุขภาพที่ติดตามก้าวเดินของผู้ใช้งาน โดยมีโทเคนของ LIFE COIN ที่สามารถนำไปแลกเปลี่ยน หรือใช้เป็นส่วนลดในการซื้อสินค้าและบริการจากร้านดังที่มีมูลค่าสูง เช่น ไอโฟน บัตรกำนัล ส่วนลดการทำสปา เป็นต้น ผู้ใช้งานยังจะได้มีสิทธิลุ้นรับโทเคนผ่านการร่วมกิจกรรม และ การเชิญชวนเพื่อน หรือ ครอบครัวให้เข้ามาใช้แอปพลิเคชันตัวนี้ โดยกลุ่มผู้ใช้งานที่ได้ทำการลงทะเบียนกับทางแอปเท่านั้นที่จะสามารถแลกรับ LIFE COIN ได้สูงสุด 10 LIFE COIN ต่อวัน ในส่วนของสมาชิกที่ลงทะเบียนฟรีจะได้รับ LIFE COIN สูงสุดต่อวันเพียงแค่ 5 LIFE COIN เท่านั้น ซึ่ง 1 LIFE COIN จะมีค่าเท่ากับก้าวเดินจำนวน 1,000 ก้าว

แพลตฟอร์ม WIRTUAL ของประเทศไทย อยู่ในรูปแบบแอปพลิเคชันออกกำลังกายเพื่อแลกสกุลเงินดิจิทัลที่สร้างโดยทีมพัฒนาคนไทยซึ่งมีภารกิจให้ทำหลากหลาย ทั้งวิ่ง เดิน ปั่นจักรยาน วายน้ำ มีทั้งแบบฟรีและแบบที่ต้องเสียเงินซื้อตัวพิเศษเพิ่มเติม โดยแอปพลิเคชันจะเก็บข้อมูลการออกกำลังกายของผู้ใช้งาน ผ่านการเชื่อมต่อกับอุปกรณ์อย่าง Fitbit Garmin และ Strava ในระหว่างการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้ใช้งานจะมีสิทธิได้รับรางวัลเป็นสกุลเงินดิจิทัล WIRTUAL coin ซึ่งเหรียญดังกล่าวสามารถนำไปใช้ซื้อไอเทม NFT บนแอปพลิเคชันเพื่อนำมาตกแต่งตัวภาพตัวเองบนโลกอินเทอร์เน็ต (Avatar) ได้แก่ เสื้อ กางเกง รองเท้ากีฬา กระเป๋า เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถเอาไปแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการแพ็คเกจท่องเที่ยวจากพันธมิตรในเครือได้อีกด้วย

แพลตฟอร์ม CCC ของประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยสำนักปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ดำเนินโครงการพัฒนาแพลตฟอร์มเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลสถิติการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาของประชาชน (Calories Credit Challenge หรือ CCC) ที่เชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลการออกกำลังกายและเล่นกีฬาจากทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) พฤติกรรมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาของคนไทยทั้งประเทศ รวมทั้งข้อมูลกิจกรรมทางกายและข้อมูลการออกกำลังกายระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว พร้อมทั้งสามารถประมวลผลข้อมูลในรูปแบบหน้าแสดงผลข้อมูล (Dash Board) สถิติการออกกำลังกายและเล่นกีฬาจำแนกตามพื้นที่ กลุ่มวัย และรูปแบบการออกกำลังกาย

ทิศทางนโยบายสาธารณะการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

แม้ว่าการนำเทคโนโลยีดิจิทัลแพลตฟอร์มมาใช้ในการสร้างระบบสุขภาพจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพของประชาชนให้ดีขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาอุปสรรคสำคัญที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงาน เช่น ปัญหาด้านผู้ใช้งานที่เป็นกลุ่มคนที่อยู่ในสภาวะเปราะบาง คนพิการ หรือที่มีความจำกัดด้านสุขภาพ ขาดโอกาสหรือมีข้อจำกัดในการเข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมในสังคม ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารและการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย หากประชาชนมีข้อจำกัดด้านความสามารถในการปรับตัว การคิดวิเคราะห์ การรู้เท่าทัน หรือไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ อาจทำให้เกิดผลเสียต่อตนเองและสังคมได้

จากสถานการณ์นี้ ทั้งหน่วยงานรัฐบาล หน่วยงานราชการ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคสังคม ต่างตื่นตัวในการดำเนินการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เน้นการต่อยอดและผสมผสานหลากหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน อาทิ เทคโนโลยีกายภาพ ชีวภาพ เคมี และดิจิทัล ส่งผลต่อวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหลากหลายมิติ เช่น การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างกว้างขวางและแตกต่างไปจากวิถีเดิม ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมรูปแบบใหม่ผ่านระบบออนไลน์ รวมทั้งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลได้กระตุ้นให้เกิดการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการให้บริการสาธารณสุขและระบบสุขภาพ ตลอดจนผลักดันให้เกิดนโยบายและมาตรการทุก ๆ ด้านที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพของประชากรทุกกลุ่มวัยอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดข้อจำกัดและอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยี ประชาชนสามารถเข้าถึงการใช้งาน ข้อมูล และการบริการเกี่ยวกับสุขภาพได้สะดวกมากขึ้น ส่วนภาครัฐสามารถติดตามสถานการณ์สุขภาพของประชาชนและวางแผนพัฒนาระบบสาธารณสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

แนวคิดของสุขภาพในกระบวนทัศน์ใหม่ที่มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข (Well-Being) ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฉบับปัจจุบันมีความสอดคล้องกับการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึง “สุขภาพะ” (Well-being) ตามหลักการการสร้างเสริมสุขภาพของกฎบัตรออตตาวา (Ottawa Charter) ขององค์การอนามัยโลก (WHO) ที่ได้กำหนดให้การสร้างนโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อสุขภาพเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ และมีกฎบัตรกรุงเทพ (Bangkok Charter) คอยหนุนเสริม¹³ แต่สถานการณ์ความเป็นจริงเกี่ยวกับวิวัฒนาการของกระบวนการนโยบายสาธารณะของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังมีความล้าหลังอย่างชัดเจน¹⁴ เนื่องจากนโยบายสาธารณะยังคงเป็นเรื่องของการแบ่งฝ่ายทางการเมืองที่ไม่สมดุล โดยนโยบายสาธารณะส่วนใหญ่มุ่งไปที่เรื่องของเศรษฐกิจและผลประโยชน์ของคนบางกลุ่มเท่านั้น ในขณะที่คนอีกเป็นจำนวนมากไม่ได้รับโอกาสเท่าที่ควร จึงเป็นการสร้าง “นโยบายของรัฐเพื่อสาธารณะ” ที่ประชาชนเข้าไม่ถึงโอกาสและประโยชน์จากนโยบายของรัฐ ขาดองค์ความรู้และข้อมูลหลักฐานทางวิชาการที่นำมาสนับสนุนอย่างพอเพียงและขาดระบบการติดตามตรวจสอบ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงสะสมอย่างต่อเนื่อง ไม่ได้รับการแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนนโยบายที่เหมาะสม¹⁵ การพัฒนานโยบายสาธารณะจึงต้องให้ความสำคัญและมีการจัดวางชิ้นส่วนหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างลงตัวและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ทั้งนี้ในทางปฏิบัติอาจต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบ การขับเคลื่อนทั้งระบบที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และการออกแบบกระบวนการนโยบายสาธารณะ รวมถึงการออกแบบการประชุมในแต่ละเวทีหรือกิจกรรมอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วม และที่สำคัญควรมองให้ครบทั้งวงจรของนโยบาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁶

วิสัยทัศน์รัฐบาลดิจิทัลประเทศไทย 2021 หรือ Thailand Digital Government Vision 2021 ที่กำหนดเป้าหมายให้ประเทศไทยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ทันสมัย รองรับการพัฒนาประเทศสู่การเปลี่ยนผ่านเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อยกระดับขีดความสามารถเชิงดิจิทัลของภาครัฐไทยให้เป็นเอกภาพและเห็นผลจริง ซึ่งการขับเคลื่อนไป

ให้ถึงเป้าหมายที่ทุกฝ่ายต้องการนั้น ต้องการการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ในมิติด้านสุขภาพ ประเทศไทยได้มีการนำเทคโนโลยีและดิจิทัลแพลตฟอร์มมาช่วยในการสร้างเสริมและดูแลสุขภาพของประชาชน โดยผนวกเข้ากับโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพที่มีอยู่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของแพลตฟอร์มและบริการที่มีอยู่ในการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคโดยใช้คนเป็นศูนย์กลางและลดภาระในระบบสุขภาพเพื่อรองรับนโยบาย Thailand 4.0 ของรัฐบาล

ขณะเดียวกัน กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายการทำงานเรื่อง Health 4.0 ซึ่งเป็นการปฏิรูประบบการทำงานจากแบบเดิม (แบบแอนะล็อก) ที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีในการจัดการข้อมูล การดูแลสุขภาพ และการให้บริการสุขภาพ เน้นการใช้ระบบทางกายภาพในการทำงาน เช่น การใช้กระดานบันทึกข้อมูล การสื่อสารแบบพบปะในสถานที่เชิงกายภาพ ซึ่งมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลและการทำงานร่วมกัน และมีโอกาสในการเกิดข้อผิดพลาด ให้เป็นระบบการทำงานแบบใหม่ (แบบดิจิทัล) นำเทคโนโลยีระบบสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้สนับสนุนและส่งเสริมระบบการทำงานเกี่ยวกับสุขภาพ เชื่อมโยงระบบข้อมูลจากทุกภาคส่วนให้มีมาตรฐานเดียวกัน ช่วยให้หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงประชาชนเข้าถึงข้อมูลและบริการด้านสุขภาพได้อย่างสะดวกทั่วถึงและปลอดภัย ส่งผลต่อการมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยองค์การอนามัยโลกได้ให้กรอบแนวคิดไว้อย่างชัดเจนว่าเทคโนโลยีที่เป็นกลไกขับเคลื่อน Health 4.0 ประกอบด้วยเทคโนโลยีสำคัญที่เป็นหลัก 7 ประการ คือ (1) สื่อสังคมออนไลน์ (Social Webs and Network) (2) การพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับสมาร์ตโฟน (Mobile Application) (3) ทุกสิ่งเชื่อมโยงกับอินเทอร์เน็ต (Internet of Things) (4) ระบบที่การจัดเก็บข้อมูลและการประมวลผล (Cloud Computing) (5) เทคโนโลยีการจัดเก็บข้อมูล (Big Data and Health Analytics) (6) วิทยาการหุ่นยนต์ (Robotics) มีการพัฒนามาจนถึงขั้นใช้งานจริง และ (7) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เป็นเทคโนโลยีที่สามารถทำให้เกิดระบบอัตโนมัติที่ช่วยดูแลสุขภาพประชาชนได้โดยพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบแอปพลิเคชันสำหรับสมาร์ตโฟนให้ผู้ใช้งานสามารถส่งข้อมูลให้ระบบช่วยวิเคราะห์และให้คำแนะนำได้ ทั้งนี้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยให้การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในระบบสุขภาพทำงานได้ละเอียดมากขึ้น ซึ่งจะทำให้หน่วยงานด้านสุขภาพและสาธารณสุขสามารถพยากรณ์แนวโน้มสภาวะสุขภาพของประชาชนกลุ่มวัยต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์เพื่อค้นหาแนวทางการรักษาโรคที่ขึ้นและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ รวมไปถึงมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้นเป็นต้น

โดยสรุป ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานด้านนโยบายได้พยายามพัฒนาและขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพ โดยได้นำข้อมูลนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในการพัฒนานโยบายสาธารณะด้านสุขภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย อาทิ การดำรงชีวิตของผู้คน การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคของประชาชน การป้องกันสิ่งแวดล้อม การสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านกลไกการท่องเที่ยวและกีฬา และยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและกีฬาภายใต้แนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นนโยบายสาธารณะการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนถือเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจและท้าทายสำหรับประเทศไทยที่ปัจจุบันกำลังเกิดปัญหาวิกฤตในมิติต่าง ๆ ทั้งจากผลพวงสถานการณ์โควิด-19 ปัญหาโรคเรื้อรัง ปัญหามลภาวะ PM2.5 และปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งแออัด ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถนำหลักการหรือแนวปฏิบัติจากกรณีศึกษาข้างต้นมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการพัฒนาโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของไทย โดยภาครัฐอาจร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาชนขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองและประเทศไทยให้ก้าวหน้าด้วยการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ไปพร้อม ๆ กับการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และสอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนไป ล่าสุดการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 15 พ.ศ. 2565 ได้มีการพิจารณาระเบียบวาระการขับเคลื่อนแพลตฟอร์มเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลสถิติการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาของประชาชน (แพลตฟอร์ม Calories

Credit Challenge: CCC) ภายใต้แนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จนมีมติร่วมกันของทุกภาคส่วนที่จะกำหนดนโยบายและรูปธรรมการพัฒนาและขับเคลื่อนนี้ร่วมกัน ซึ่งแพลตฟอร์ม CCC นี้เป็นแพลตฟอร์มกลางที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจัดทำขึ้นเพื่อเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลการออกกำลังกายและเล่นกีฬาจากทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลพฤติกรรมกรรมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาของคนไทยทั้งประเทศขนาดใหญ่ (Big Data) รวมทั้งข้อมูลกิจกรรมทางกายและข้อมูลการออกกำลังกายระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวพร้อมทั้งประมวลผลข้อมูลในรูปแบบหน้าแสดงผลข้อมูล (Dash Board) โดยแพลตฟอร์มนี้มีเครื่องมือที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างผู้ใช้งานประชาชน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ คือ แอปพลิเคชัน Calories Credit Challenge (แอปพลิเคชัน CCC) บนสมาร์ตโฟน สามารถติดตั้งได้ทั้งระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Android) และไอโอเอส (iOS) โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งช่วยบันทึกข้อมูลการออกกำลังกายของผู้ใช้ด้วยการสะสมแคลอรี่จากการออกกำลังกายของตนเองเพื่อไปแลกสิทธิประโยชน์ได้มากมาย

บทบาทการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคเอกชน

เนื่องจากองค์กรภาคเอกชนถือเป็นหนึ่งในภาคีสำคัญที่ได้รับการยอมรับในฐานะของการเป็นภาคี/องค์กรที่มีศักยภาพและมีความคล่องตัวในการดำเนินการด้วยธรรมชาติของรูปแบบขององค์กร ส่วนสำคัญนี้ทำให้องค์กรภาคเอกชนกลายเป็นพลังขับเคลื่อนที่อยู่นอกระบบภาครัฐที่มีศักยภาพสูง ซึ่งภาครัฐควรที่จะต้องเข้ามาแสวงหาความร่วมมือในการประสานพลังร่วมกันเพื่อให้เกิดผลการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ

ในงานด้านสาธารณสุขและสุขภาพ ถือได้ว่าองค์กรภาคเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการร่วมงานกับภาครัฐในหลากหลายลักษณะ ทั้งในรูปแบบของการเป็นหน่วยงานสนับสนุนนโยบายของภาครัฐ หรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสุขภาพของประชาชนทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค แต่หากวิเคราะห์ให้ไปมิติของการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพ บทบาทของภาคเอกชนในปัจจุบันยังคงเป็นการขับเคลื่อนที่มีความเป็นไปอย่างช้า ๆ มีข้อจำกัดและอุปสรรคในเรื่องการขาดการยอมรับและการใช้งานที่ทั่วถึงของประชาชน ประกอบกับปัญหาข้อมูลผู้ป่วยที่ขาดการเชื่อมต่อและกระจายระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ยิ่งเป็นอุปสรรคต่อการขยายบริการผ่านรูปแบบธุรกิจแพลตฟอร์มของภาคเอกชน¹⁷ ดังนั้นดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพจึงเป็นนวัตกรรมที่จะเข้ามาสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตในการเชื่อมโยงข้อมูลกับทุกภาคส่วน ช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการดูแลสุขภาพให้กับประชาชน และสามารถเพิ่มความสะดวกสบายในชีวิตของประชาชนให้มากขึ้น¹⁸ รวมไปถึงการลดการใช้ทรัพยากรที่ก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองโดยใช่เหตุซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนไปพร้อมกันด้วย

ภาคเอกชนมีบทบาทและศักยภาพสำคัญในการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพ โดยเฉพาะในบริบทของการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมกับภาครัฐจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อสนับสนุนโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน หลักการสำคัญในการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพของภาคเอกชน คือรูปแบบการดำเนินการในด้านที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพซึ่งเป็นแนวคิดที่เริ่มต้นมาจากการที่องค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญเรื่องหลักการสร้างเสริมสุขภาพ โดยในการประชุมผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพเมื่อปี พ.ศ. 2529 ที่ได้มีการประกาศกฎบัตรออตตาวาเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ มีจุดเน้นที่การสร้างเสริมให้บุคคลมีสุขภาพะทางกาย จิต และสังคม โดยสนับสนุนให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ดี ปรับสภาพสังคม และสร้างสิ่งแวดล้อมที่จะนำไปสู่การมีสุขภาพที่แข็งแรง มีสภาพจิตที่สมบูรณ์ อายุยืนยาว และคุณภาพชีวิตที่ดี โดยฐานคิดการสร้างเสริมสุขภาพมุ่งเน้นไปที่การช่วยให้ผู้คนควบคุมและดูแลสุขภาพของตนเองได้ กระบวนการทั้งหมดจะเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ การจัดการเพื่อลดปัจจัยเสี่ยง การประเมินผลลัพธ์ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่หลากหลาย

เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ การนำแนวคิด "การสร้างเสริมสุขภาพ" มาใช้ในการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพจะช่วยให้ประชาชนไทยมีสุขภาพที่ดี และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน¹⁹

เมื่อพิจารณาถึงศักยภาพขององค์กรภาคเอกชนที่จะสามารถเข้ามาทำหน้าที่สำคัญในการสนับสนุนความร่วมมือกับภาครัฐในการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีรูปแบบของการดำเนินการซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพตามกฎบัตรออกตราว่าประกอบด้วย²⁰ 1) การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพเป็นวาระของทุกคนในชุมชน 2) การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพครอบคลุมตั้งแต่การปกป้องอนุรักษ์และประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป 3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 4) การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล และ 5) การปรับระบบบริการสุขภาพให้มุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพมากขึ้น

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคเอกชนต่อการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนจะก่อให้เกิดประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่มีประสิทธิผลคือ สามารถนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และจากบทบาทการมีส่วนร่วมนั้นจะเป็นการสร้างความร่วมมือที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นหุ้นส่วนในท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับการสร้างขีดความสามารถที่จะส่งผลกระทบในทางปฏิบัติต่อนโยบาย ทำให้ทุกภาคส่วนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หลักของความร่วมมือได้ ทั้งยังช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในการเข้าถึงทรัพยากรและเงินทุน และในระดับยุทธศาสตร์ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปสู่การแบ่งปันความรู้และการปฏิบัติในความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลให้มีการทำงานร่วมกันเพื่อให้บริการที่หลากหลายแก่ผู้รับนโยบายได้อย่างราบรื่นรวมไปถึงการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีความยั่งยืน

ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคเอกชนต่อกระบวนการนโยบายสาธารณะ

จากประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งหมด คณะผู้เขียนสามารถสรุปปัจจัยสู่ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคเอกชนต่อกระบวนการนโยบายสาธารณะในประเด็นการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีบทบาททั้งการเข้ามามีส่วนร่วมหนุนเสริมการดำเนินนโยบายของภาครัฐ การสร้างและประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากความคล่องตัวในการบริหารจัดการที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคม และการสร้างและขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรม การสนับสนุนและส่งเสริมที่สำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพในประเด็นการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนสรุปด้วย 5 ปัจจัย ดังนี้

1) การสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน มองปัญหาอย่างองค์รวม และมียุทธวิธีการทำงานที่ครอบคลุมทุกส่วนที่สัมพันธ์กัน โดยมีเงื่อนไขของความเข้าใจอยู่ที่การได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง มีสำนึกที่จะดูแลสุขภาพตนเอง ทั้งนี้โดยผ่านระบบการศึกษาและการเรียนรู้จากสังคม จากการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้โดยมีภาคเอกชนร่วมกับภาครัฐ

2) การมีทิศทางนโยบายที่ชัดเจน ทุกภาคส่วนมองเห็นภาพความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายร่วมกัน และได้มาจากการช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ที่มาจากความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาคเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งมีเจตนาที่จะป้องกัน แก้ไขปัญหา และการผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มฯ อย่างแท้จริง โดยจัดให้มีกระบวนการกำหนดนโยบายอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

3) การพัฒนากลไก โครงสร้างการบริหารจัดการและทรัพยากร ที่พร้อมจะรองรับนโยบายดังกล่าว ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ผ่านการสร้างพันธมิตรหรือภาคีเครือข่ายที่ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกันในทุกกระบวนการ

4) การกำหนดยุทธวิธีการทำงานที่เหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการขับเคลื่อนแพลตฟอร์มอย่างแท้จริง โดยเน้นไปที่การมองปัญหาของครัวเรือน การดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และส่งเสริมให้ประชาชนลดการพึ่งพิงด้วยการทำให้การออกกำลังกายกลายเป็นวิถีชีวิต

5) การปรับเปลี่ยนให้ผู้รับผิดชอบทั้งภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งเดิมมีบทบาทเปลี่ยนไปจากผู้ให้บริการมาเป็นผู้ช่วยเหลือ ผู้ประสานใกล้เคียง และผู้ชี้แนะ โดยให้มองประชาชนเป็นผู้ที่มีศักยภาพพร้อมที่จะได้รับการพัฒนามากกว่าเป็นเพียงผู้เจ็บป่วย เปลี่ยนจากการทำงานให้ (Work for) มาเป็นการทำงานร่วม (Work with) เพื่อผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนดิจิทัลแพลตฟอร์มด้านสุขภาพภายใต้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการให้ความสำคัญกับการสนับสนุนให้ชุมชนและท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากและสร้างรายได้ให้กับชุมชนข้อมูลไปใช้ประโยชน์และมีการเชื่อมโยงข้อมูลสถิติการออกกำลังกายและเล่นกีฬาตามแนวการพัฒนาประเทศภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจใหม่

เอกสารอ้างอิง

1. Ministry of Public Health. Health knowledge bank [Internet]. 2020 [cited 2023 Sep 3]. Available from: http://healthydee.moph.go.th/article_list.php?submit=init&id_group=4.
2. Ministry of Public Health. Digital health strategy, Ministry of Public Health (2564 – 2568) [Internet]. 2021 [cited 2023 Sep 3]. Available from: https://ict.moph.go.th/upload_file/files/97c2287c8f04e13f81fec13e431e7a5e.pdf
3. Ministry of Higher Education, Science, Research, and Innovation. BCG in action: The new sustainable growth engine [Internet]. 2019 [cited 2024 Mar 12]. Available from: https://www3.rdi.ku.ac.th/wp-content/uploads/2019/11/%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%99%E0%B8%AD-BCG-in-action_The-New-Sustainable-Growth-Engine.pdf
4. World Health Organization. Voice, agency, empowerment. Handbook on social participation for universal health coverage; 2021.
5. Jarungdanan P. Government and private business relations. Nida Development Journal. 1986;26: 149-56.
6. Thailand Physical Activity Knowledge Development Centre. The physical activity interventions on social media [Internet]. 2021 [cited 2023 Oct 6]. Available from: https://tpak.or.th/th/article_print/555
7. Amporn P. Introducing wearable device, new technology trends to watch [Internet]. 2014 [cited 2023 Oct 11]. Available from: https://km.buu.ac.th/article/frontend/article_detail/99
8. PPTV Online. Having fun and be healthy with digital fitness, Exercising through games trend [Internet]. 2020 [cited 2023 Oct 11]. Available from: <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B9%84%E0%B8%A5%E0%B8%9F%E0%B9%8C%E0%B8%AA%E0%B9%84%E0%B8%95%E0%B8%A5%E0%B9%8C/128700>
9. Thai Health Promotion Foundation. Thai health digital innovation [Internet]. 2020 [cited 2023 Oct 15]. Available from: <https://dol.thaihealth.or.th/Media/Index/1b77b5f1-6a22-eb11-80ec-00155d09b41f>
10. Thai Health Promotion Foundation. Sensor system for elderly care [Internet]. 2018 [cited 2023 Oct 15]. Available from: <https://www.thaihealth.or.th/%>
11. Thailand Creative & Design Center. BIOSENSOR, Be more than only health devices [Internet]. 2023 [cited 2023 Oct 12]. Available from: https://www.creativethailand.org/article-read?article_id=33951

12. Thananun A. Big data and medical service and health [Internet]. 2023 [cited 2023 Oct 13]. Available from: <https://www.depa.or.th/th/article-view/smart-healthcare>
13. Boonthian S. Participatory public policy building model of local health assembly. *Journal of Humanities and Social Sciences*. 2011;29:133-5.
14. Office of Public Policy Development. The future of public policy for a better Thailand. Bangkok: Public Policy Development Office. 2005.
15. Jindawattana A. Building public policies for participatory health. Bangkok: Good Print. 2004.
16. Petchmeesri S. The learning process of the national health assembly and driving public policy. Copies of documents. 2005.
17. Hebergementwebs. The health revolution in the platform economy [Internet]. 2021. [cited 2022 Oct 11]. Available from: <https://www.hebergementwebs.com/>.
18. Chaitontueang B, Phosing P. Using platform innovation for Thai society. *Journal of Local Administration and Innovation*. 2021;5:117-30.
19. Khanthabutr C. Exercise behaviors of the elderly in Chiang Mai province. *J.Health Educ*. 2021;47: 232-42.
20. Krungkraipetch N, Junprasert S, Rattanaagreeethakul S, Sananreangsak S, Tachasuksri T, Ritngam A, et al. Role performance in health promotion among nurses in the eastern region. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University*. 2018;26:60-8.